

Ποιος είναι ο σκοπός της Φύσης; Και ποιόν σκοπό θα πρέπει να βάζουμε εμείς;

Ήμασταν νέοι, ήμασταν φοιτητές και ήμουν 19 ετών! όταν εγώ και οι φίλοι μου φτιάξαμε μία άτυπη φιλοσοφική ομάδα. Μία ομάδα, η οποία διαφωνούσε με τις Μαρξιστικές (Σταλινικές ή Τροτσικιστικές) αντιλήψεις που επικρατούσαν σε όλο σχεδόν το φοιτητικό κίνημα και όχι μόνο σ' αυτό. Ένα από τα κύρια θέματά μας, ήταν το Αναγκαστικό και το Τυχαίο, σε σχέση με τον σκοπό του ανθρώπου και της φύσης. Λέγαμε λοιπόν τότε και αφού είχαμε διαβάσει αρκετά βιβλία¹ το εξής Φιλοσοφικό, θα μπορούσα να πω, σόφισμα.

Αν υποθέσουμε ότι υπάρχει Θεός, τότε θα πρέπει να υπάρχει και σκοπός, τόσο για εμάς, όσο και για όλα αυτά που μας περιβάλλουν. Οπότε οποιονδήποτε σκοπό και να θέσει ο άνθρωπος ή η ανθρωπότητα εν γένει, ένας θα είναι ο σκοπός. Αυτός που θέλει ο Θεός.

Διότι με το μικρό μας μυαλό τότε, δεν μπορούσαμε να συνδέσουμε την ύπαρξη του Θεού, χωρίς τον σκοπό. Θυμάμαι, ότι όταν το ρώτησα αυτό, η απάντηση ήταν: Και τι ρόλο παίζει ο Θεός; Προσέτι, αργότερα κατάλαβα ότι το συμπέρασμα που βγήκε από την συζήτηση αυτή, ταίριαζε σε όλες τις παραλλαγές, ανεξάρτητα αν υπήρχε θεός που έθετε ή δεν έθετε σκοπούς, ή δεν υπήρχε θεός.

Αντίστοιχα με τον Θεό, ήταν και η Φύση. Η θεϊκή φύση των Μαρξιστών, η οποία λειτουργεί αιτιοκρατικά και οδεύει σ' έναν απροσδιόριστο σκοπό. Βέβαια όπως γνωρίζεται όλοι σας, πάνω στο ιστορικό προτσές υπάρχει σκοπός για τους Μαρξιστές. Και ο οποίος είναι η αταξική κοινωνία.

---

¹ Είχαμε διαβάσει τα βιβλία των συγγραφέων: Αλμπερ Καμύ, Βίλχελμ Ράιχ, Καρλ Γιούνγκ, Έριχ Φρομ, Πιέρ Ζοζεφ Προυντόν, Μπακούνιν, Μάριου Μπούκτσιν, Ενρίκο Μαλατέστα, Νίτσε, Μαξ Στίρνερ κ.α.

Αν υποθέσουμε όμως, πως δεν υπάρχει Θεός ή η Φύση δεν έχει σκοπό και ότι όλοι και όλα τα πλάσματα της φύσης είναι τυχαία σ' αυτόν τον κόσμο. Τότε, για ποιο λόγο βάζουμε σκοπούς; Αφού ξέρουμε πως οτιδήποτε σκοπό και να θέσουμε, ο σκοπός αυτός προγράφεται μάταιος. Διότι μια μέρα όλοι μας θα πεθάνουμε. Άρα δεν χρειάζεται, δεν υπάρχει ανάγκη δηλαδή, να βάζουμε κανένα σκοπό και καμία προοπτική. Δηλαδή και στην πρώτη περίπτωση, αλλά και στην δεύτερη, εμφανίζεται το μάταιο των σκοπών που θέτουμε ως άτομα ή ως ανθρωπότητα.

Μετά σκεφτήκαμε... Μπορούμε όμως να ζήσουμε χωρίς σκοπό; Και η απάντηση ήταν αρνητική. Και είπαμε. Μήπως βάζουμε σκοπούς για να λύσουμε το υπαρξιακό μας πρόβλημα; Και όταν μιλάγαμε για σκοπούς, εννοούσαμε τους σκοπούς που βάζει ο καθένας από εμάς ή η πολιτεία ή η ανθρωπότητα γενικότερα και οι οποίοι καταλήγουν στο πουθενά. Π.χ. άλλος βάζει σαν σκοπό την οικογένειά του, άλλος την ποδοσφαιρική του ομάδα, άλλος το κόμμα του, άλλος την πατρίδα του κ.τ.λ., κ.τ.λ., κ.τ.λ. Ή π.χ. η πολιτεία μας, έχει βάλει σαν σκοπό σήμερα ή να αποπληρώσει το χρέος ή να βγει από τα μνημόνια.

Ανάλογοι είναι οι σκοποί που βάζουν οι Θρησκείες και οι κάθε είδους ιδεολογίες.

Άρα για να επιβιώσει ένας άνθρωπος, ή μία ευρύτατη ομάδα ανθρώπων, πρέπει να έχει σκοπό ή σκοπούς.² Με λίγα λόγια παρατηρούμε, ότι το μυαλό μας είναι αυτό που μας κάνει να θέτουμε

σκοπούς. Το μυαλό μας, ενστικτωδώς, μας αναγκάζει να βάζουμε σκοπούς για να μην τρελαθούμε και αυτοκτονήσουμε.

Όμως για έναν Θρησκευόμενο ή για έναν Διαλεκτικό Υλιστή, αυτοί οι διάφοροι σκοποί που θέτουμε, θα μπορούσαν να είναι ο εκπεσμός του σκοπού του Θεού ή της Φύσης ή της Ιστορίας γενικότερα από έναν ανώτερο σκοπό που Μας έχει θέσει ο Θεός ή η Φύση ή η Ιστορία.

Αλλά στην ερώτηση, ποιος είναι αυτός ο άλλος, ο ανώτερος σκοπός; Οι πονηροί Ιεροκήρυκες ή οι απατεώνες Καθοδηγητές θα μας έλεγαν ότι τον ξέρουν και θα μπορούσαν, αν θέλαμε, να μας τον πουν. Και ότι αν δεν περιπλεκόμαστε στους κατώτερους μας σκοπούς, θα τον ανακαλύπταμε και εμείς το ανώτερο αυτό σκοπό. Έτσι είναι γνωστοί σ' όλους εμάς, που είμαστε ψαγμένοι, οι σκοποί, τους οποίους θέτει η κάθε Θρησκεία ή κάθε Ιδεολογία που για την οικονομία του γραπτού αυτού, δεν κρίνω απαραίτητο να σας τους πω. Επίσης

---

2 Μπάμπη Πατζόγλου «Τα πάντα εν σοφία εποίησας;» εκδ. Δωδώνη 2006

για έναν Άθεο μη Μαρξιστή, αυτοί οι χωρίς νόημα σκοποί, τίθενται με την θέλησή μας. Η οποία στο τέλος γίνεται αναγκαιότητα. Αναγκαιότητα για να κρατηθούμε στην ζωή.

Σ' αυτό το σημείο θα ήθελα να κάνω μία παρατήρηση: Οι Κυνικοί της αρχαιότητας λέγανε, αν και αμφιβάλω, ότι ζούνε χωρίς σκοπό. Και αμφιβάλω, διότι το να λένε ότι ζουν χωρίς σκοπό, στην ουσία θέτουνε ένα σκοπό. Τον σκοπό, του να ζούνε χωρίς σκοπό. Δηλαδή είναι σαν αυτό που λέμε: Ότι δεν σκέφτομαι τίποτα. Αλλά ας προσπαθήσουμε να μη σκεφτούμε τίποτα. Βλέπουμε ότι δεν γίνεται, διότι πάντα θα σκεφτόμαστε κάτι.

Αυτά λοιπόν συζητάγαμε όταν είμαστε νέοι. Και αυτό το Φιλοσοφικό, εντός εισαγωγικών, Σόφισμα με απασχολούσε έντονα τα επόμενα χρόνια. Και όσα Φιλοσοφικά βιβλία και να είχα διαβάσει, τα κατέρριπτα. Διότι όχι μόνο δεν κάνανε νύξη πάνω σ' αυτό το Φιλοσοφικό Σόφισμα, αλλά η

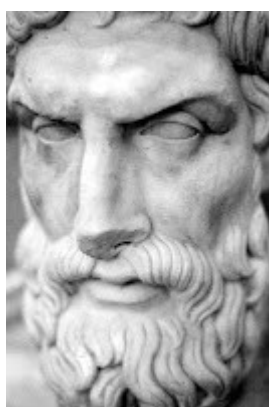
αναγκαιότητα, μέσα σ' αυτά τα βιβλία, ήταν παρούσα. Μέχρι που διάβασα Επίκουρο. Και επιτέλους φωτίστηκα. Και τα είδα όλα.

Όντως, ο Επίκουρος μας μίλησε και μας έδωσε τον σκοπό μας, που δεν είναι τίποτε άλλο παρά η Ηδονή. Αυτή η συγγενική με την φύση μας, Ηδονή, που μπορεί να απευθύνεται σ' όλη η ανθρωπότητα, αλλά όλοι οι άνθρωποι δεν μπορούν ή δεν θέλουν να την ακολουθήσουν. Και ακριβώς αυτή την Ηδονή, την επιδιώκει όλο το φυτικό και ζωικό βασίλειο. Και αυτό το είχα παρατηρήσει ήδη, όταν επί 14 έτη συζούσα με ένα σκυλάκι που επεδίωκε την Ηδονή. Με λίγα λόγια, θα ήταν προς όφελός μας τότε και προς το συμφέρον μας, αν είχαμε διαβάσει Επίκουρο και βάζαμε ως σκοπό την Ηδονή.

Αλλά άραγε ο σκοπός αυτός, δηλαδή η Ηδονή, τίθεται από ανάγκη; από προκαθορισμό; ή από την θέλησή μας, η οποία μετατρέπεται σε ανάγκη όπως οι άλλοι σκοποί; Αλλά όσον αφορά την ανάγκη, μας τα λέει με σαφήνεια ο Επίκουρος στην 40η η προσφώνηση του. «Αυτός που ισχυρίζεται ότι όλα γίνονται αναγκαστικά (ότι είναι προκαθορισμένα) δεν μπορεί να επιπλήξει κάποιον που νομίζει ότι δε γίνονται όλα αναγκαστικά (ότι δεν είναι προκαθορισμένα). Διότι ακόμη και αυτή η άποψη θα πρέπει αναγκαστικά να ειπωθεί». Επίσης, μου διέλυσε τις όποιες αμφιβολίες είχα ή μου έδειξε έναν καινούργιο δρόμο ως προς τους Θεούς και προς την Ανάγκη με αυτό που μας αναφέρει στην επιστολή προς Μενοικέα και μας το λέει, μάλλον σκωπτικά. «Είναι προτιμότερο να ακολουθούμε τον μύθο για τους θεούς, παρά να υποδουλωνόμαστε στο πεπρωμένο (στην αναγκαιότητα, στην αιτιοκρατία, στην ειμαρμένη) των φυσικών φιλοσόφων, γιατί ο μύθος μας δίνει την ελπίδα να κάνουμε τους θεούς να υποχωρήσουν τιμώντας τους, ενώ η αναγκαιότητα είναι αμείλικτη».

Ο Επίκουρος όμως, εκτός από την αναγκαιότητα, μας μίλησε και για την τύχη, η οποία λειτουργεί μέσω της παρέκκλισης. Δηλαδή της πιθανότητας.

Αλλά είχα ένα ακόμα ερώτημα: Πώς συνδυάζεται το τυχαίο με την θέληση; Εντάξει, στην αναγκαιότητα αχρηστεύεται η οποιαδήποτε θέληση. Αλλά όταν μιλάει για παρέκκλιση και για θέληση; Πως συνδυάζονται αυτά;. Διότι άλλο η παρέκκλιση και άλλο η βούληση. Άλλο η τύχη με την μορφή της πιθανότητας και άλλο η θέληση. Σ' αυτό το σημείο μου έδωσε την απάντηση και πάλι ο Επίκουρος, στην 16^η Κύρια Δόξα του όπου μας λέει. «Λίγα στον μυαλωμένο άνθρωπο η τύχη προσθέτει, τα δε μέγιστα και κυριότατα ο λογισμός τα έχει διοικήσει και καθ' όλη τη διάρκεια του βίου τα διοικεί και θα τα διοικήσει». Άρα, εκείνο που διακρίνει την τύχη με την θέληση είναι ο λογισμός. Είναι η ορθή σκέψη μας! Και άρα, μόνο με σωστή σκέψη, και υπάρχει η θέληση, και αποτρέπεις την τύχη. Και έρχεται αυτό το παρά πάνω και δένει με όσα μας λέει και πάλι στην Επιστολή προς Μενουκέα. «Περιγελά ο μυαλωμένος, το πεπρωμένο, που κάποιιοι το παρουσιάζουν σαν απόλυτο κυρίαρχο των πάντων, λέγοντας μάλλον ότι από τα πράγματα κάποια γίνονται από ανάγκη, κάποια άλλα από τύχη και κάποια άλλα τέλος από την δική μας βούληση. Γιατί η μεν ανάγκη δεν υπόκειται σε ευθύνη, η τύχη από την άλλη μεριά είναι άστατη, αλλά η ελευθερία μας δεν εξουσιάζεται από κανέναν άλλον, και φυσικά επιδέχεται τόσο τον ψόγο όσο και τον έπαινο».

Σ' αυτό ακριβώς το σημείο ο Επίκουρος μας βάζει στην φιλοσοφία μία νέα ορολογία: Την ελευθερία! Πράγματι, όταν διαλέγεις κάτι ή όταν έχεις θέληση, τότε είσαι ελεύθερος. Πράγμα που δεν συμβαίνει όταν τα πάντα είναι ντετερμινιστικά ή τα πάντα είναι τυχαία. Και τους σκοπούς που θέτουμε, να μεν έχουμε χρεία απ' αυτούς, να μεν γίνονται πολλές φορές με την θέλησή μας, να μεν μπορεί, ή ελεύθερα ή ενστικτωδώς να τους διαλέγουμε, αλλά στο τέλος μετατρέπονται σε ανάγκη και εξελίσσονται σε πρόπει, σε χρέος, σε καθήκον.

Όμως ρε γαμώτο πάλι καταλήξαμε στο γεγονός, ότι για να λύσουμε το υπαρξιακό μας πρόβλημα, έχουμε την ανάγκη να βάζουμε σκοπούς. Και μας το λέει με την Προσφώνηση 9 ο ίδιος ο Επίκουρος «Η ανάγκη είναι κακό (πράγμα), αλλά δεν υπάρχει καμία ανάγκη να ζούμε κάτω από την ανάγκη». Αλλά τί θα μπορούσαμε να κάνουμε; Χωρίς πολλά λόγια, αυτό που μας συμφέρει, καλό θα είναι, να επιλέγουμε ελεύθερα και να θέλουμε ως μοναδικό μας σκοπό, την έμφρονη Ηδονή για την Ηδονή, χωρίς πρόπει, χωρίς χρέος, χωρίς καθήκον.

Αυτά ως προς εμένα και αυτά που βρήκα. Όμως τότε, ένα χρόνο αργότερα, εγώ και οι φίλοι μου, ψάχναμε να βρούμε το αν υπήρχε και ποιος ήταν ο σκοπός όλων των άλλων έμβιων όντων της Φύσης, αφού είχαμε απορρίψει την αναγκαιότητα και τον Θεό ως θεωρίες ανεπαρκείς και δεχόμενοι την θεωρία της τυχαίας εξέλιξης. Και τυχαίας, γιατί, αν άλλαζε κάποιος συνδυασμός, η εξέλιξη θα ήταν διαφορετική. Και ανακαλύψαμε και το είχα φυλαγμένο στο πίσω μέρος του κεφαλιού μου και μου το επιβεβαίωσε αυτό αργότερα ο φίλος ο Χρήστος, ότι ο μοναδικός σκοπός της έμβιας Φύσης, είναι η αναπαραγωγή, η οποία διενεργείται μέσω της Ηδονής. Και ότι, χάρις στην Φυσική Επιλογή, επιζεί ο καλύτερα προσαρμοσμένος, στα δεδομένα του περιβάλλοντος, οργανισμός. Ακόμα αντιληφθήκαμε

τότε , ότι για να εκπληρώσει η Φύση τον σκοπό της, δεν ενδιαφέρεται για τα πλάσματά της. Και εξ αιτίας αυτού και άλλων που είχαμε συζητήσει και που δεν είναι της παρούσης, λέγαμε ότι στη Φύση επικρατεί Φασισμός. Και ότι είναι Φασιστική αυτή η λεγόμενη Φυσική Επιλογή. Με την έννοια ότι, εάν ένας ζωντανός οργανισμός γεννηθεί λειψός, ανάπηρος ή αυτός ο οργανισμός λαβωθεί, είναι καταδικασμένος να γίνει βορά των άλλων ζωντανών οργανισμών. Ενώ στην ανθρώπινη κοινωνία υπάρχει η πρόνοια και η μέριμνα. Και όσο πιο εξελιγμένη είναι μία κοινωνία, τόσο μεγαλύτερη και πλατύτερη πρόνοια και μέριμνα υπάρχει. Και όταν μιλάμε εδώ για φασισμό δεν εννοούμε το κοινωνικό σύστημα που υπάρχει, αλλά τον τρόπο επίτευξης του σκοπού της φύσης. Βέβαια, είχε συζητηθεί ότι, η Φύση λειτουργεί έξω από τα ανθρώπινα συστήματα. Και λειτουργεί έτσι για να λειτουργεί. Αλλά ιδωμένη η Φύση με τις αισθήσεις μας και χρησιμοποιώντας την διάνοια του ανθρώπου και τον Κανόνα του Επίκουρου, μπορούμε να κάνουμε κριτική στη Φύση. Και πραγματικά εξεπλάγην ευχάριστα όταν είδα μία Δόξα του Επικούρειου Γιατρού από την Βιθυνία, του Ασκληπιάδη, που λέει ότι «Η Φύση δεν φροντίζει καθόλου για την διατήρηση των ζωντανών οργανισμών».

Όμως εδώ είχα μία απορία για το εξής: Αφού ο σκοπός της φύσης είναι η αναπαραγωγή και η Ηδονή είναι το μέσο για την επίτευξη του σκοπού αυτού, πως ο φυσιολάτρης Επίκουρος μας βάζει ως σκοπό αυτό το μέσον, δηλαδή την Ηδονή; Και λύθηκε αυτή η απορία μου όταν σκέφτηκα, ότι ο άνθρωπος σαν το πιο εξελιγμένο ον στη φύση, εξασφαλίζει την αναπαραγωγή χωρίς εμπόδια και χωρίς να λειτουργεί εντός εισαγωγικών φασιστικά, όπως η φύση. Ο Επίκουρος πήρε αυτό το κίνητρο της αναπαραγωγής και το επέκτεινε σε όλη την ανθρώπινη οντότητα. Δηλαδή, μας είπε, ότι για να υπάρξει Σωματική Ηδονή θα πρέπει ως σκεπτόμενα όντα να υπάρξει και Νοητική παύλα Ψυχική Ηδονή . Διότι όπως γνωρίζουμε, Ψυχή είναι, και η Νόηση, και τα Αισθήματα, και τα Ένστικτα. Είναι με λίγα λόγια, όλα.

Ακόμα σκέφτηκα ότι, η Ηδονή είναι συγγενική με την φύση μας, αλλά και συγγενική με όλα τα πλάσματα της φύσης. Διότι, από την παρατήρησή μας ,σε κανένα ζώο δεν του αρέσει να το σκλαβώνουν, να το δέρνουν , να το βασανίζουν, να μένει νηστικό. Αντίθετα, χαίρεται όταν το χαϊδεύεις, όταν ζει ελεύθερο, όταν έχει καθημερινά φαί. Άρα σωστά μας τα λέει ο Επίκουρος ότι η Ηδονή είναι συγγενική με την φύση μας και με την φύση του κάθε ζωντανού οργανισμού και δεν είναι ο σκοπός της ίδιας της φύσης, αλλά το μέσον. Και μας λέει συγκεκριμένα στην επιστολή προς Μενοικέα ότι «Την Ηδονή ονομάζουμε αρχή και τέλος (αξία και σκοπό) της ευτυχισμένης ζωής» και όχι ως σκοπό της φύσης. «Διότι αυτήν γνωρίσαμε ως αγαθό πρώτο και συγγενικό προς την φύση μας» και λογικά και με την φύση του κάθε ζωντανού πλάσματος, «και χάρη σ' αυτήν αποφασίζουμε για κάθε επιλογή και αποφυγή, αλλά και σε αυτήν οδηγούμαστε όταν κρίνουμε κάθε καλό με κριτήριο αυτό το συναίσθημα» όπως, σε αντίθεση με τον σκεπτόμενο άνθρωπο, κάνουν ενστικτωδώς και όλοι οι ζωντανοί οργανισμοί.

Στα χρόνια εκείνα αναρωτηθήκαμε εγώ και οι φίλοι μου, αν τα ζώα ή ο κάθε ζωντανός οργανισμός θέτουν εθελουσίως σκοπό. Και καταλήξαμε, ότι δεν μπορούν να βάλουν σκοπούς, γιατί δεν έχουν την λογική να τους βάλουν. Και ζουν, απλά για να ζουν με τον σκοπό που έτσι τυχαία ορίστηκε από την φύση. Αλλά τα ανώτερα θηλαστικά, καθώς και όλα τα υπόλοιπα θηλαστικά, αναπτύσσουν βαθμολογικά την θέληση. Αλλά η θέλησή τους δεν είναι τόσο δυνατή ώστε να βάζουν σκοπούς. Εδώ μην μου πείτε Φίλοι της Επικούρειας Φιλοσοφίας, ότι ο σκοπός π.χ. του σκύλου είναι να φυλάει τον άνθρωπο, γιατί θα γελάσει ο ίδιος ο σκύλος. Αυτά μας τα έχει λύσει δια παντός ο Έρμαρχος όταν είπε ότι το κάθε ζώο ανήκει στον εαυτό του, κάτι που το παραδέχεται και η σύγχρονη επιστήμη.

Σας είχα πει σε μία προηγούμενη συζήτηση, και η άποψη αυτή ωριμάζει σιγά, σιγά, για την θεωρία και την πρακτική της ομάδας που εφάρμοσε ο Επίκουρος. Γιατί θα σκέφτηκε και θα παρατήρησε, αυτός ο φυσιοκράτης Φιλόσοφος, ότι οι άνθρωποι ως κοινωνικά όντα, ζούνε κατά ομάδες. Ποτέ δεν ζουν μόνοι τους ή ποτέ δεν ζουν με άλλες ομάδες για λόγους ευνόητους. Η ομάδα όμως αυτή, δεν έχει σχέση με το κοπάδι που επαγγέλλεται ο Ιησούς και εφαρμόζεται από την χριστιανική θρησκεία. Διότι οι ακολουθούντες την Επικούρεια Φιλοσοφία, δεν είναι πρόβατα υποταγμένα, ο επικεφαλής τους δεν είναι βοσκός, αλλά ένας απ' απ, την ομάδα. Και τέλος έχουν θέληση και φρόνηση. Δηλαδή άλλο ομάδα αποτελούμενη από φίλους και άλλο κοπάδι που τους ενώνει η χωρίς απαιτήσεις αγάπη. Διότι οι Κήποι, οι ομάδες των Επικουρείων δημιουργήθηκαν από έναν Δημοκράτη. Από τον Επίκουρο που είχε μελετήσει την ιδιομορφία της ανθρώπινης κοινωνίας και που είχε θέσει σκοπό σε σχέση με την Φύση. Και εδώ, βλέπουμε ακόμα μία κακώς εννοημένη επιρροή των Επικουρείων Κήπων στις πρώτες χριστιανικές κοινότητες. Στα κοινωνικά ζώα, βλέπουμε έναν αρχηγό ο οποίος είναι ο δυνατότερος από τα υπόλοιπα ζώα. Και είναι, με βάση την φυσική επιλογή, και ο καλύτερος επιβήτορας για την εκπλήρωση του σκοπού της φύσης. Αυτός κατευθύνει και προφυλάσσει, αλλά μπορεί και να καταπιέζει το υπόλοιπο κοπάδι. Και όλα αυτά, πάντα ιδωμένα από την ανθρώπινη πλευρά. Αλλά και στις ανθρώπινες κοινωνίες, οι οποίες ακολουθούν αυτό το μοντέλο, πάνω κάτω τα ίδια συμβαίνουν. Άλλοτε με τα Ολιγαρχικά ή με τα Μοναρχικά πολιτεύματα και άλλοτε με την Ρεπουμπλικα, την εντός εισαγωγικών Δημοκρατική δι' αντιπροσώπου, λειτουργία τους. Άλλωστε πρόσφατο ήταν το ρεζιλίκι μας από τον «Άντρα» Επιβήτορα Αντρέα με τη Λιάνη, όπως φαίνεται σε ένα από τα συνθήματα της εποχής εκείνης «Ο Αντρέας την Λιάνη κι εμείς τον Δροσογιάννη³».

3 A) Αν υπήρχε χρόνος, θα μπορούσαμε να συζητήσουμε και για την θεωρία του Ναζισμού η οποία μάλλον πηγάζει από την φύση και είναι πιο προωθημένη από τα πολιτεύματα που σας ανέφερα. Και η ιδεολογία του οποίου είναι μία κακοφτιαγμένη εκδοχή της Φυσικής Επιλογής. Ο Ναζισμός είναι προσαρμοσμένος στην βαναυσότητα της φυλετικής καθαρότητας και της επικράτησης των δυνατότερων και των καλύτερα προσαρμοσμένων ανθρώπων με βάση την φυσική επιλογή.

⁴B) Επίσης, θα μπορούσαμε να μιλήσουμε στο πως συμπεριφέρεται μία Αναρχική Ομάδα που είναι η εξέλιξη των Κυνικών που προείπαμε: Στην οποία εμφανίζονται πολλά στοιχεία της Επικούρειας Φιλίας και κυρίως στο θέμα του επικεφαλής της ομάδας. Αλλά τα στοιχεία που την διαφοροποιούν είναι: α) η άρνηση των οποιονδήποτε ανέσεων, η οποίες θεωρούνται αλλοτριωτικές. Και β) Η εισαγωγή στην ιδεολογία του Αναρχισμού Στωικών στοιχείων. Επίσης για την πραγμάτωση της Αναρχίας χρησιμοποιείται η Επαναστατική βία σε ορισμένες ομάδες, ή η Επαναστατική πρακτική της διαμαρτυρίας η οποία εμφανίζεται στις περισσότερες ομάδες. Αυτή για να πείσει για το ποθητό

Ο Δημοκράτης Επίκουρος είχε μελετήσει την ζωή των κοινωνικών ζώων, αλλά και όπως είπαμε πιο πάνω, είχε μελετήσει και την ανθρώπινη εκδοχή της θέλησης . Και ίσως να απέρριψε, εμμέσως, το πολίτευμα της Άμεσης Κληρωτής Δημοκρατίας, γιατί ποτέ δεν βλέπουμε να αναφέρεται σ' αυτό. Διότι σ' αυτό το πολίτευμα, ο καθένας ή η κάθε ομάδα έβαζε οποιονδήποτε σκοπό ήθελε. Και πιθανόν αυτό μπορεί να είναι και μία από τις αιτίες της κατάλυσής της. Ο Επίκουρος λοιπόν, έφτιαξε μία μοναδική στον κόσμο και ανεπανάληπτη μικροκοινωνία, που στηριζόταν στην φιλία με σκοπό την Ηδονή των Φίλων. Αφού λοιπόν είχε καταλυθεί το τελειότερο πολίτευμα της συνύπαρξης εντός εισαγωγικών, των ομάδων που είναι η Άμεση Κληρωτή Δημοκρατία, ο Επίκουρος έφτιαξε ένα σύστημα ανώτερο απ' αυτήν. Και στηρίζονταν, όχι στους ψηφισθέντες από την πλειοψηφία νόμους, παύλα σκοπούς, αφήνοντας την μειοψηφία ξεκρέμαστη, ούτε στους άντρες και ούτε στους Αθηναίους Πολίτες, αλλά στην Φιλία, στην γυναικεία απελευθέρωση, στην μόρφωση των δούλων και σε ανθρώπους ανεξαρτήτου πόλεως. Γιατί μόνο σε μια ομάδα φίλων μπορεί να συμβεί αυτό. Σαν Φίλοι, γνωρίζονται μεταξύ τους, έχουν κοινές αντιλήψεις και τέλος έχουν τον ίδιο σκοπό.

Στην ανθρώπινη ομάδα, ούτως ή άλλως, ο εντός εισαγωγικών δυνατότερος στον νου, είναι ο πιο ζωηρός της παρέας των φίλων. Είναι αυτός που μπορεί να δώσει έμφρονες σκέψεις. Αυτός που μπορεί να δώσει σοφία. Και πράγματι, αυτός που έδινε ερεθίσματα σκέψης και προβληματισμούς ήταν ο εκάστοτε επικεφαλής της Επικούρειας σχολής, χωρίς να διανοείται ούτε να θέλει να είναι και κυρίαρχος. Και βέβαια η Σοφία του συμπληρωνόταν από την σκέψη, τον προβληματισμό και την παρρησία των Φίλων του. Και η Σοφία αυτή, στόχο είχε την εξυπηρέτηση του σκοπού, που δεν ήταν άλλος από την Ηδονή. Ο Φυσιοκράτης μα και Ανθρωπιστής Επίκουρος κατάλαβε ότι οι άνθρωποι, λόγω της διαμόρφωσής τους, πρέπει να έχουν σκοπό. Και εδώ έγκειται η επιτυχία του. Ότι έκανε τρεις μεγάλους συγκερασμούς. Τον συγκερασμό του κινήτρου της φύσης με τον πραγματικό σκοπό της φύσης, όπως είπαμε. Τον συγκερασμό της φυσικής ζωής με τις μικρές ή μεγάλες ανέσεις. Και τέλος τον συγκερασμό της καλής μας φύσης η οποία επιτυγχάνεται μέσω της Φιλίας, και του σκοπού, που είναι η Ηδονή.

Αυτό ακριβώς συνέβη στον Επικούρειο Κήπο του 3^{ου} αιώνα, αλλά και στους μετέπειτα Κήπους. Ακόμα, αυτή η θέληση την οποία επαγγελλόταν ο Επίκουρος , έδινε στους φίλους του, απεριόριστη ελευθερία. Ακριβώς, αυτή η ελευθερία βούλησης υιοθετήθηκε και από τον Ιησού. Οι διαφορές όμως βρίσκονται στην αλλιώςτική αντίληψη των δύο κοσμοθεωριών. Γιατί για ποια ελεύθερη βούληση μας μιλάει ο Ιησούς αφού ο Θεός του είναι παντογνώστης; Άρα εξαλείφεται και η όποια ελευθερία, όσον αφορά τους χριστιανούς. Ακόμα η ψευτοελευθερία των χριστιανών, εξαρτάται με το αν δεχτείς τις απόψεις και τον

αποτέλεσμά τους, μετέρχεται την μέθοδο του επαναστατικού τρόπου ζωής σ' όλους τους τομείς. Δηλαδή αυτή η προσήλωση στον σκοπό τους, ο οποίος θα πραγματωθεί με την βία, και αυτονομεί την ιδέα τους, και επιτρέπει την θυσία για το ιδανικό, και δημιουργεί τον πόνο. Δηλαδή με λίγα λόγια, διεξάγουν αγώνα για τον αγώνα έχοντας την πεπλανημένη άποψη ότι οι άνθρωποι γεννιούνται καλοί (αλλά άραγε πως προέκυψε η κακία;) και ότι πρεσβεύουν τις καλύτερες ιδέες. Διότι πιστεύουν ότι αν εξαφανίσουν τα κίνητρα, που τα δημιουργεί, η οποιαδήποτε εξουσιαστική κοινωνία, τότε θα πάψουν και οι αδικίες. Όπως ακριβώς συμβαίνει με τις ομάδες των ομοειδών ζώων.

σκοπό του Ιησού. Δηλαδή με το πώς θα πας προετοιμασμένος στην άλλη ζωή, εγκαταλείποντας τα εγκόσμια και ζώντας αφύσικα . Σε αντιδιαστολή με τον Επίκουρο ο οποίος επιδιώκει την υπευθυνότητα του ατόμου, την ψυχική του ισορροπία, την εξήγηση του κάθε τι που το φοβίζει και την επιλογή εκ μέρους του, του δρόμου παύλα σκοπού, του πόνου ή της Ηδονής. Και σε αντίθεση επίσης ,με την ισοπεδωτική και χωρίς απαιτήσεις αγάπη των χριστιανών, επιδιώκει η Φιλοσοφία μας, την ευθύνη, την φρόνηση της θέλησης, η οποία επιτυγχάνεται μέσω της Φιλίας που αδιαλείπτως απαιτεί .

Άρα, ο σκοπός που χρειάζονται οι άνθρωποι για να δικαιολογήσουν το υπαρξιακό τους πρόβλημα, για κάθε ιδεολογία είναι διαφορετικός. Για τους χριστιανούς είναι η ματαιότητα αυτού του κόσμου, για τους Στωικούς είναι η επικράτηση των αρετών κ.τ.λ.. για τους Επικούρειους όμως είναι, η εδώ και τώρα Ηδονή. Δηλαδή, ότι μπορείς να περάσεις σ' αυτόν τον κόσμο όμορφα, αρκεί να ζεις με σωματική, νοητική παύλα ψυχική Ηδονή. Και για να γίνει αυτό, καλό θα είναι να έχεις την ανάλογη φρόνηση ή οποία δεν είναι τίποτε άλλο από τον περιορισμό όσο μπορείς των παθών σου. Τον περιορισμό των ελαττωμάτων σου. Και αυτό επιτυγχάνεται μέσω των εξετάσεων που δίδεις κάθε μέρα απέναντι στους φίλους σου. Το χτύπημα της κακής σου φύσης, δηλαδή των ελαττωμάτων, είναι προς το συμφέρον σου, για να μοιράζεσαι την Ηδονή με τους φίλους σου και για να μην μείνεις μόνος και έρημος. Ακόμα για να ζήσεις όμορφα στον παρόντα κόσμο, καλό θα είναι να μάθεις πώς λειτουργεί η φύση των πραγμάτων για να μην τα φοβάσαι. Και όταν δεν τα φοβάσαι, είσαι ελεύθερος και πλημυρισμένος από Ηδονή. Αυτό λοιπόν μας συμφέρει, με αυτήν την νοοτροπία έχουμε διαμορφωθεί και αυτό ακολουθούμε.

Έτσι λοιπόν ως γενικό συμπέρασμα της κουβέντας που κάναμε τότε, ήταν «να ζεις όσο μπορείς φυσικά και μες στο φυσικό περιβάλλον , ερχόμενος όμως σε αντίθεση με την ίδια σου την κακή φύση, δηλ. τα ελαττώματα». Και έρχομαι να προσθέσω σήμερα, με όση ωριμότητα διαθέτω, το εξής: «Να ζεις όσο μπορείς φυσικά και μες στο φυσικό περιβάλλον, ερχόμενος με την βοήθεια της Φιλίας σε αντίθεση με την ίδια σου την κακή φύση, επιδιώκοντας την Ηδονή».

Πράγματι τα ελαττώματα υπάρχουν επειδή είμαστε άνθρωποι και έχουμε πάθη. Ως νοήμονες όμως, μπορούμε να πολεμήσουμε, αν θέλουμε να ξεπεράσουμε την κακή μας φύση. Αν θέλουμε να είμαστε κοινωνικοί. Και ένας τρόπος να τα ξεπεράσουμε είναι η απαιτητική και με καθημερινές εξετάσεις, φιλία. Αυτό το συμπέρασμα που είχαμε εξάγει τότε, εγώ και οι Φίλοι μου, απ' όλη αυτή την συζήτηση, έγινε επίσης η αφορμή να εστιαστούμε, αυτή την φορά, στο κατά πόσο μπορούμε να εξαλείψουμε, όσο γίνεται, τα ελαττώματά μας και τα πάθη μας. Δηλαδή να χτυπήσουμε την κακή μας φύση.

Το συμπέρασμα λοιπόν εκείνο, αυτό που το διαμόρφωσε η εμπειρία μου, μας το είχε πει, γλυκά, όμορφα, καταπραϋντικά και με σαφήνεια, με άλλα λόγια ο Επίκουρος στην 5η Κύρια Δόξα του η οποία λέει το εξής: «Δεν υπάρχει ηδονική ζωή χωρίς φρόνηση, ομορφιά και δικαιοσύνη, ούτε ζωή με φρόνηση, ομορφιά και δικαιοσύνη χωρίς να είναι ηδονική».

Μπάμπης Πατζόγλου

